

RIIGIHANGETEST TAOTLEJATELE

Ida-Harju Koostöökogu teabepäev 2022

RASK.

Keidi Kõiv

Advokaadibüroo RASK

Riigihanke defineerimine.

Riigihangete seadusel on üks keskne eesmärk:

>> tagada hankija rahaliste vahendite läbipaistev, otstarbekas ja säästlik kasutamine, isikute võrdne kohtlemine ning konkurentsi efektiivne ärakasutamine riigihankel

Piirmäärad

Liik	Lihthanke piirmäär	Riigihanke piirmäär	Rahvusvaheline piirmäär
Asjad ja teenused	30 000	60 000	140 000/215 000
Ideekonkurss		60 000	140 000/215 000
Ehitustööd	60 000	150 000	5 382 000
Sotsiaalteenused		300 000	750 000
Eriteenused		60 000	750 000
Teenuste kontsessioon	60 000	300 000	5 350 000
Sotsiaalteenuste kontsessioon		300 000	5 382 000
Eriteenuste kontsessioon		60 000	5 382 000
Ehitustööde kontsessioon		300 000	5 382 000

Osadeks jaotamine

- **Hankija ei või jaotada riigihanget osadeks eesmärgiga eirata seaduses riigihanke teostamiseks kehtestatud korda või nõudeid.**
 - >> eriti kui hankelepingu esemeks on funktsionaalselt koos toimivad või sama eesmärgi saavutamiseks vajalikud asjad, teenused või ehitustööd.
- **Hankija võib jaotada riigihanke osadeks, kui see on objektiivsetel põhjustel õigustatud.**

>> „Plaanis on põranda remont, akende vahetus, üldehitustööd, signalisatsioonisüsteem, sisustuse soetamine.

Kas võib igale tööle võtta eraldi hinnapakumuse ja nii hanget vältida?“

>> „Multifunktsionaalse mänguväljaku rajamine.
Projekt sisaldab ka hetkel olemasoleva rajatise
lammutustöid.

Kas lammutustööd võivad olla eraldi või peavad olema
hanke osana?„

Hankija määratlus

Avaliku sektori hankija on:

- 1) riik või riigiasutus;
- 2) kohaliku omavalitsuse üksus, kohaliku omavalitsuse asutus või kohaliku omavalitsuse üksuste ühendus;
- 3) muu avalik-õiguslik juriidiline isik või avalik-õigusliku juriidilise isiku asutus;
- 4) sihtasutus, mille üheks asutajaks on riik või mille asutajatest rohkem kui pool on käesoleva lõike punktis 2 või 3 nimetatud hankijad või mille nõukogu liikmetest rohkem kui poole määravad punktides 1–3 nimetatud hankijad;
- 5) eraõiguslik juriidiline isik, mis on asutatud eesmärgiga täita põhi- või kõrvaltegevusena ülesannet avalikes huvides, millel ei ole tööstuslikku ega ärilist iseloomu ja mida põhiliselt rahastavad või mille juhtimis- või järelevalveorgani liikmetest rohkem kui poole määravad või mille juhtimist muul viisil kontrollivad koos või eraldi käesoleva lõike punktides 1–4 nimetatud hankijad või mõne muu Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigi hankijad või teised käesolevas punktis nimetatud tunnustele vastavad eraõiguslikud juriidilised isikud.

RASK.

Muu hulgas tähendab see, et MTÜ saab ja tuleb kõigi muude eeltingimuste täitmisel lugeda direktiivi mõttes avalik-õiguslikust isikust avaliku sektori hankijaks ka siis, kui tema põhiline rahastus pärineb sihtasutuselt, kes omakorda vastab avaliku õigusliku isiku tunnustele

(direktiivi 2014/24 art 2 lg 1 p 4). (Vako 161-19/212069)

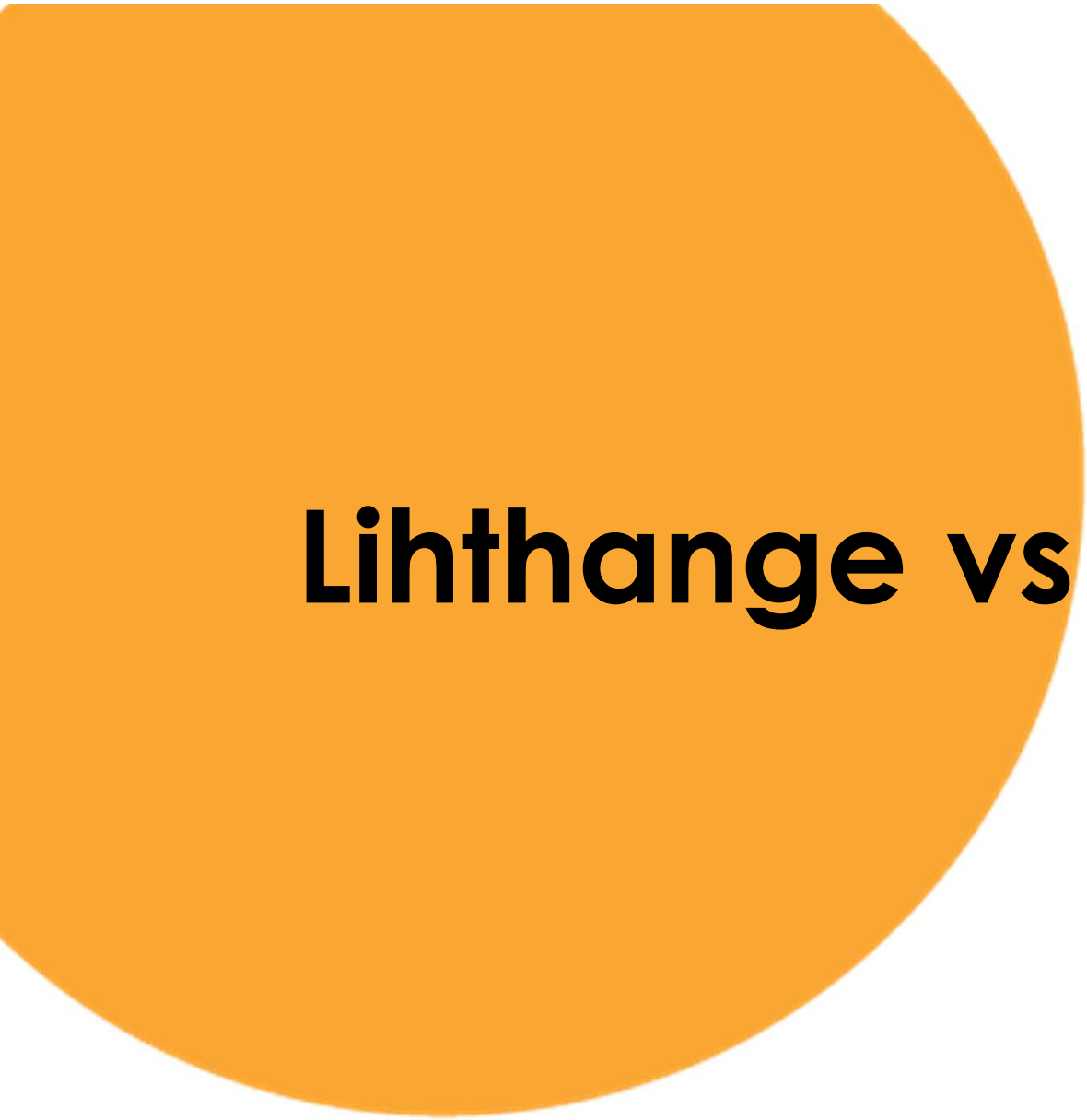
RASK.

>> AS-i SmartCap põhikirjas on ainult 1 tegevus – investeerimistegevus. /.../ Eesti Vabariik kui AS-i SmartCapi poolt valitsetava investeerimisfondi „SmartCap Venture Capital Fund“ (endise nimega „Early Fund II“) ainuinvestor on kinnitanud nimetatud fondi tingimused (AS-i SmartCap vastuse lisa 2), mille p-i 2.2 kohaselt on fondi primaarne eesmärk aja jooksul kasvatada fondi vara väärtust, panustades seejuures Eesti kapitalituru arengusse. See viitab otseselt sellele, et AS SmartCap täidab seda avalikku ülesannet kasumi teenimise eesmärgil ja saab asuda seisukohale, et tegemist on ärilise tegevusega.

- Vaidlustusmenenetluses esitatud dokumentidest tulenevalt ei investeerinud AS SmartCap otse ettevõtjatesse, vaid valitseb riskikapitali fondi, mis siis investeerib ettevõtjatesse.
- Vaidlustuskomisjon leiab, et Startup Estonia programmist info saamine investeeerungute tegemiseks läbi riskikapitali fondi olukorras, kus teaduskiirendi tulemused saavad avalikuks kõikidele turuosalistele, näitab pigem mitteärilist tegevust. (Vako 10-22/240776)

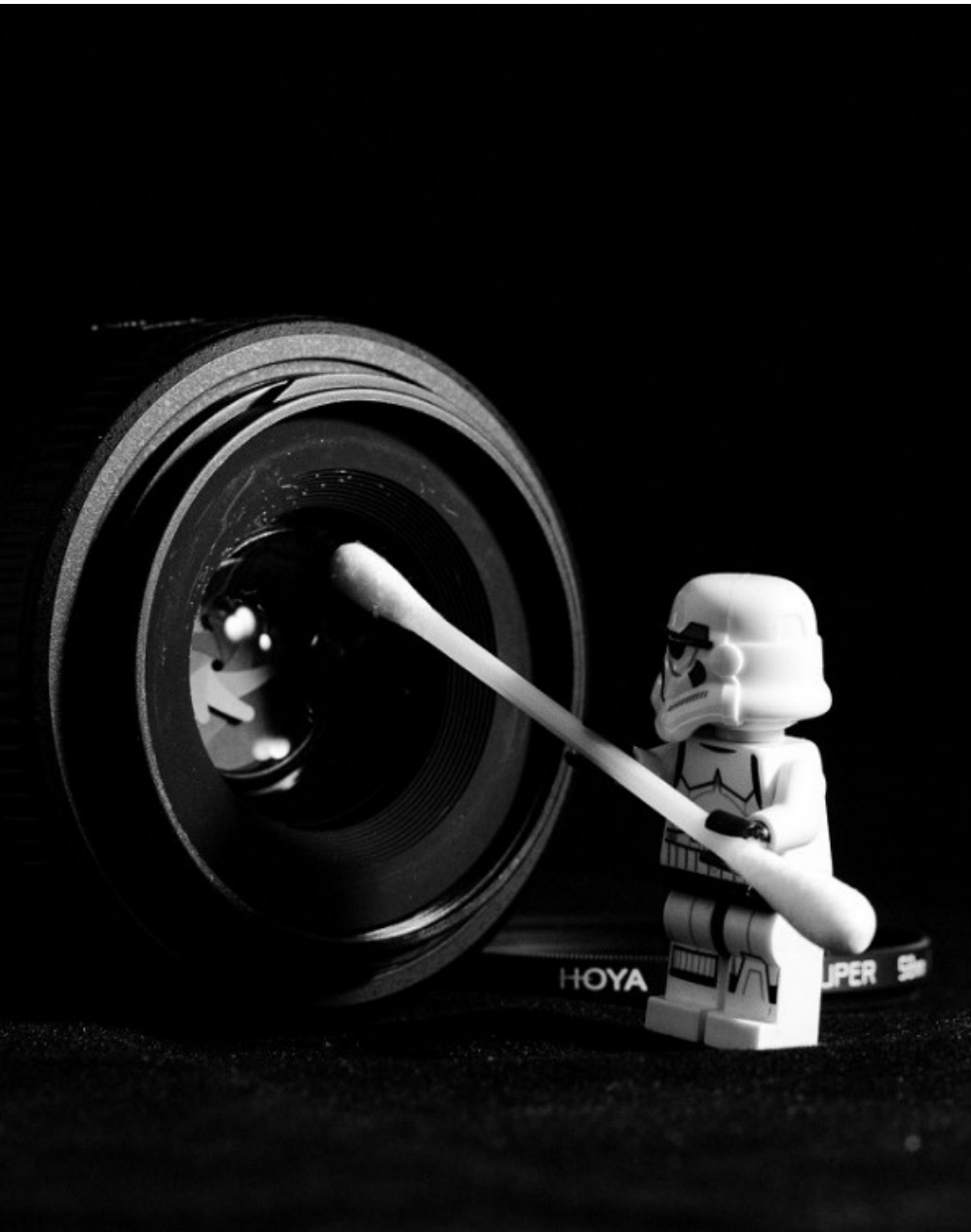

Lihthange vs riigihange.

Tulenevalt RHS § 125 lg-st 5 on hankija kohustatud lihthankemenetluse läbiviimisel järgima (üksnes) RHS §-s 3 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid. Seega ei ole RHS 2. ptk-s hankemenetluse kohta sätestatud menetlusreeglid lihthankemenetluses automaatselt ja otse kohaldatavad, v.a üksikud erireeglid (nt RHS § 125 lg-d 7, 8 ja 10).

RHS § 125 lg 2 kohaselt määrab hankija riigihanke alusdokumentides lihthankemenetluse korra. Vaidlusaluse riigihanke läbiviimise kord on määratud RHAD-is. RHAD-i vaidlustatud ei ole, seega olid nii Hankija kui ka pakkujad kohustatud RHAD-ist juhinduma.

Hankija peab olema hoolas.

- Hoolas on selline hankija, kes on riigihanke alusdokumente ette valmistades **arvestanud turul valitsevat situatsiooni** – uurinud nii riigihanke objektiks oleva asja, teenuse või ehitustöö tehniliste parameetrite, hinna kui ka võimaliku tarneaja kohta, sätestanud vastavad nõuded ja määranud riigihanke eeldatava maksumuse ning valinud riigihanke menetlusreeglid kõiki eeltoodud asjaolusid arvesse võttes.

- Riigihanke läbiviimisel tuleb hankijal arvestada ka sellega, kas pakkujad on juhtinud hankija tähelepanu sellele, et sellistel tingimustel hankelepingu täitmine ei ole reaalne.

>> Kui pakkujad on sellele tähelepanu juhtinud, kuid hankija pole eeltoodust hoolimata olnud nõus riigihanke alusdokumentides märgitud tähtaegu muutma, siis pole tegemist enam hoolsa hankija jaoks ettenägematu asjaoluga.

Tingimuste koostamine.

- Kõik tingimused peavad olema selged, täpsed ja ühemõttelised.
- Tingimuste koostamisel tuleb järgida RHS § 3 sätestatud üldpõhimõtteid ning vältida diskrimineerimist;
- Ei tohi ära unustada klauslit „või sellega samaväärne“;
- Ära pinguta üle. Mida rohkem tingimusi mida kontrollida, seda suurem on võimalus ka hankijal menetluses eksida.
- Lihthanke menetluse puhul hankija otsus, milliseks menetluse kujundab.

RASK.

Alapakkumusi puudutavale ja RHS 2. peatükki kuuluvale §-le 115 ei ole §-s 125 viidatud. See tähendab, et kahtlaselt madala hinnaga pakkumuste tuvastamist ja kontrollimist nõudev RHS § 115 lihthankemenetluses automaatselt ja otse ei kohaldu.

Vastavalt vaidlustuskomisjoni praktikale peab hankija RHS-ist riigihanke alusdokumentidesse vabatahtlikult üle võetud sätteid sisustama ja rakendama põhimõtteliselt samamoodi nagu seadus ja seda tõlgendav vaidlustus- ja kohtupraktika ette näevad.

Nimelt ei saa hankija, ilma et ta tekitaks riigihankes osalejais segadust ning reedaks nende õigustatud ootusi, sattudes seeläbi vastuollu RHS § 3 p-s 1 sätestatud riigihanke läbipaistvuse ja kontrollitavuse põhimõtetega, sisustada RHS-ist ülevõetud sätteid põhimõtteliselt teisiti, kui seda on ette näinud seadusandja ja nagu seda on vajadusel täpsustanud ning selgitanud vaidlustuskomisjon ja kohtud (vt vaidlustuskomisjoni otsus asjas nr 97-18/197419, p 7; otsus asjas nr 177-18/194960, p 15). Seega, antud juhul ei saa hankija anda PEE p-dele 3.4 ja 9.4 põhimõtteliselt teistsugust sisu võrreldes RHS § 115 lg-tega 1 ja 8.

Kvalifikatsioon ja referentsid.

- Seaduses sätestatud tingimuste sõnastused on imperatiivsed!
- Mõttele läbi, millisele tingimusele vastavat ettevõtjat päriselt soovida lepingut täitma. Tingimus ei tohi sealjuures olla võrreldes hankelepingu esemega ebaproportsionaalne ega diskrimineeriv.
- Sõnasta tingimus selgelt. Väldi pikki lausestusi. Vaidlused segase tingimuse tõlgendamisest on alati keerulised.
- Pea meeles, et hilisemalt ei ole võimalik tingimusi enam modifitseerima hakata.

RASK.

Vaidlustuse kohaselt ei vasta eespoolnimetatud kvalifitseerimise tingimused RHS-ile (liiga ranged, lubamatud ja asjakohatud). Nimetatud Vaidlustaja väited tuleb jätta hankemenetluse praeguses staadiumis (pärast pakkumuste esitamist) tähelepanuta, kuna need on esitatud hilinemisega.

Märkimisväärne on, et võrdse kohtlemise põhimõte keelab hankijal põhimõtteliselt kohaldada pärast pakkumuste esitamist riigihanke alusdokumentides kehtestatud kvalifitseerimise tingimusi leebemalt ka kõikide pakkujate suhtes, kuna leebemate kvalifitseerimise tingimuste puhul võinuks ka pakkujate ring menetluses olla teistsugune.

Pakkuja peab olema hankeobjektiga sarnases mahus (aastamaksumusega 50 000 eurot) osutanud mehitatud valveteenuseid viimase 36 kuu (ajavahemik detsember 2018-detsember 2021) jooksul vähemalt 2 hankelepingu raames. Pakkujal tuleb loetleda lepingud, mille maksumus on vähemalt 50 000 eurot.

- 1) 36 kuu jooksul peab olema tegutsenud vähemalt 2 lepingu alusel, millest mõlema maksumus individuaalselt peab olema 50 000 eurot;
- 2) 36 kuu jooksul peab olema tegutsenud vähemalt 2 lepingu alusel, milliste maksumus peab olema kokku vähemalt 50 000 eurot;
- 3) 36 kuu jooksul peab olema pakkuja olema koguaeg tegutsenud, sh tegutsenud vähemalt 2 lepingu alusel, millest mõlema maksumus individuaalselt peab olema 50 000 eurot;
- 4) 36 kuu jooksul peab olema pakkuja olema koguaeg tegutsenud, milliste maksumus peab olema kokku vähemalt 50 000 eurot;

RASK.

„Pakkujal peab iga hankeosa kohta olema vähemalt 1 3-kohaline invabuss, sh vähemalt 1 invabuss, millel on võimekus tõsta motoriseeritult bussi ratastool. Lisaks invabussid korraga vähemalt 5 isiku ja 8 isiku transportimiseks.“

Pakkuja peab olema viimase 60 kuu jooksul täitnud vähemalt ühe heakorratööde lepingu kogumaksumusega 120 tuhat eurot ilma käibemaksuta.

- hankija hankis - hankija poolt määratud haljasaladel – niitmine, okste koristamine, puude ja põõsaste piiramine/kärpimine, tiigi puhastamine, kalmistu heakord, muinsuskaitsealuse pargi hooldamine, mänguväljaku ja selle ümbruse korrashoid jne.
- ettevõtja oli referentslepingu alusel teostatud
 - 1) metsauuenduse hooldamine (eesmärgipuuliigi taimede vabastamine rohttaimedest ja võsast tulenevalt metsa iseloomust);
 - 2) valgustusraie (puistu liigilise koosseisu kujundamine ja eesmärgipuuliigi kasvutingimuste parandamine puistu harvendamise teel võsavõi ketassaega);
 - 3) liinitrasside aluse võra raie (liinitrasside aluse, tee- ja kraaviäärse võsa raiumine võsa või ketassaega);
 - 4) metsaistutust (raiesmikule avajuursete- või potitaimede istutamine ettevalmistatud või ettevalmistamata pinnasele. Vajadusel toimub istutuseelselt taimede vedamine metsa ja ajutine maassekaevamine raiesmiku lähedusele);
 - 5) külvamist (raiesmiku puuseemnete külvamine). Viidatud töödest nähtub nende tihe seotus metsaala ning puude hooldusega, millistele töödele rakendatavad tehnikad ja hooldusklassid on selgesti erinevad, kui haljasalade hooldusele rakendatavad tehnikad ja kehtestatud hooldusklassid. Kogumis ei ole 50 cm raadiuses puude ümbruse vabastamine rohttaimedest võrreldav 403 528 m² haljasala pinna niitmisega. Seega üksnes asjaolu, et esitatud referentslepingu raames teostatakse muuhulgas metsauuenduslikke töid, mille käigus ühe osana, vabastatakse ka taimi rohttaimedest ja võsast, ei järeldu, et metsauuenduse hooldus tuleks võrdsustada haljasalal teostatavate

RASK.

Pakkujal peab riigihanke algamisele eelneva 36 kuu jooksul olema auditeerinud vähemalt 5 (viis) avaliku sektori asutuse majandusaasta aruannet

- Vako asus vaidluses seisukohale, et Hankija ei ole pidanud vajalikuks Tingimuses kindlaks määrata:
 - 1) auditeeritud asutuse bilansimahtu;
 - 2) seda, et ühe isiku auditeerimine (ka juhul kui seda on tehtud erinevatel majandusaastatel ja/või erinevate lepingute/tellimiskirjade alusel), läheb arvesse ühe lepinguna;
 - 3) seda, et auditeeritava isiku ja tema võimalike tütar-, sidus- või ühisettevõtete või allasutuste auditeerimine läheb arvesse ühe lepinguna.
- Seega ei ole Hankija Tingimuses kehtestanud nõuet, et konsolideeritud grupi avaliku sektori asutuste majandusaasta aruannete auditeerimist arvestatakse ühe lepinguna.
- Vaidlustuskomisjon on seisukohal, Tingimuse sõnastusest tulenevalt on Hankija jaoks olnud oluline see, et pakkuja on eelnevalt auditeerinud vähemalt 5 avaliku sektori asutust. Tingimus ei näe ette, et need auditeerimised peavad olema toimunud erinevate lepingute alusel.

RASK.

Pakkuja peab olema riigihanke algamisele eelneva 36 kuu jooksul teinud peatöövõtjana vähemalt ühe sarnase lammutustöö maksumusega vähemalt 100 000 eurot käibemaksuta.

Sarnasteks töödeks loetakse üle 2000 m² suletud netopinnaga hoone(te) lammutamine, sh välistehnovõrkude lammutamine või ümberehitamine.

Pakkuja peab olema teinud nimetatud tööd sõlmitud lepingute ja hea tava kohaselt.

Pakkuja esitab hankepassis loetelu täidetud lepingutest. Nimekirjas tuleb loetleda lepingud, nimetada sarnaste ehitiste suletud netopinnaga suurus, mis peab olema üle 2000 m², lepingute sõlmimise kuupäevad ja info teiste lepingupoolte kohta (tellija esindaja kontaktandmed, mh telefon, e-posti aadress) ja riigihanke korral näidata viitenumbrid (RHS § 101 lg 1 p 2).

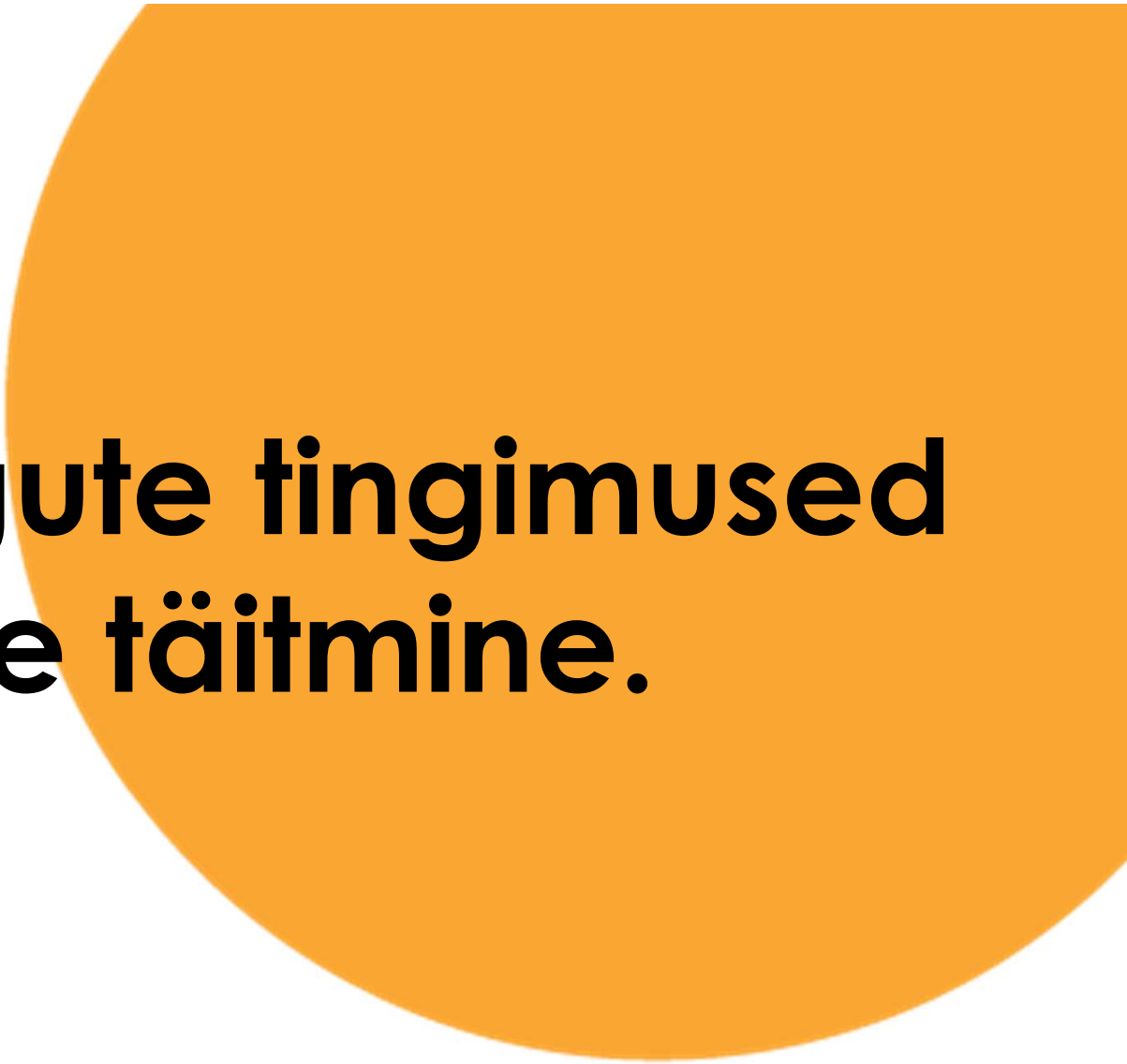
Tellijal peab olema võimalus kontrollida nimetatud objektidel tööde tegemist ehitisregistri kaudu.

Kontrolli ulatus ja otsuste vormistamine

- Kõik alusdokumentides sätestatud tingimused on hankijale järgimiseks kohustuslikud;
- Ebaselguse korral tuleb küsida küsimusi ka pakkujalt, sj tasuks vältida jah/ei küsimusi;
- Negatiivsed otsused peavad olema sisuliselt põhjendatud.
- Ära eksi resolutsioonis!

**Hankelepingute tingimused
ja nende täitmine.**

RHS § 123 lg 1 p 2 kohaselt võib hankija muuta hankelepingut, kui muudatuse väärtusest sõltumata ei muudeta hankelepingu üldist olemust ja muudatuse ulatus, sisu ja kohaldamistingimused, näiteks hinna läbivaatamise kohta, olid riigihanke alusdokumentides selgelt, täpselt ja ühemõtteliselt ette nähtud;

- Tähtaeg
- Hinna muutmise kokkulepped, sh reservi kasutamine
- Materjalid/asjad ja nende asendamine
- Tööde koosseisu muutmine
- Täitja koosseis
- Lepingu lõpetamise võimalused, sh kompromissi sõlmimine

>> Pooltel on õigus Lepingu muutmises kokku leppida üksnes juhul, kui muutmise tingivad objektiivsed asjaolud, mida ei olnud Tellijal võimalik Lepingu sõlmimise ajal ette näha ja Lepingu muutmata jätmise korral satuks täielikult või olulises osas ohtu Lepinguga taotletud eesmärgi saavutamise või kui muutmisega taotletavat eesmärki ei ole võimalik saavutada uue hankelepingu sõlmimisega. Lepingu muutmisel ei saa Pooled võtta kohustusi, mis ületavad Töövõtja poolt riigihankes esitatud pakkumust

>> Müüjal on ühepoolne õigus muuta hinnakirja, ilma ostjat sellest eraldiseisvalt teavitamata. Müüja kinnitab, et kasutab ühepoolset õigust hinnakirja muuta ainult heauskselt.

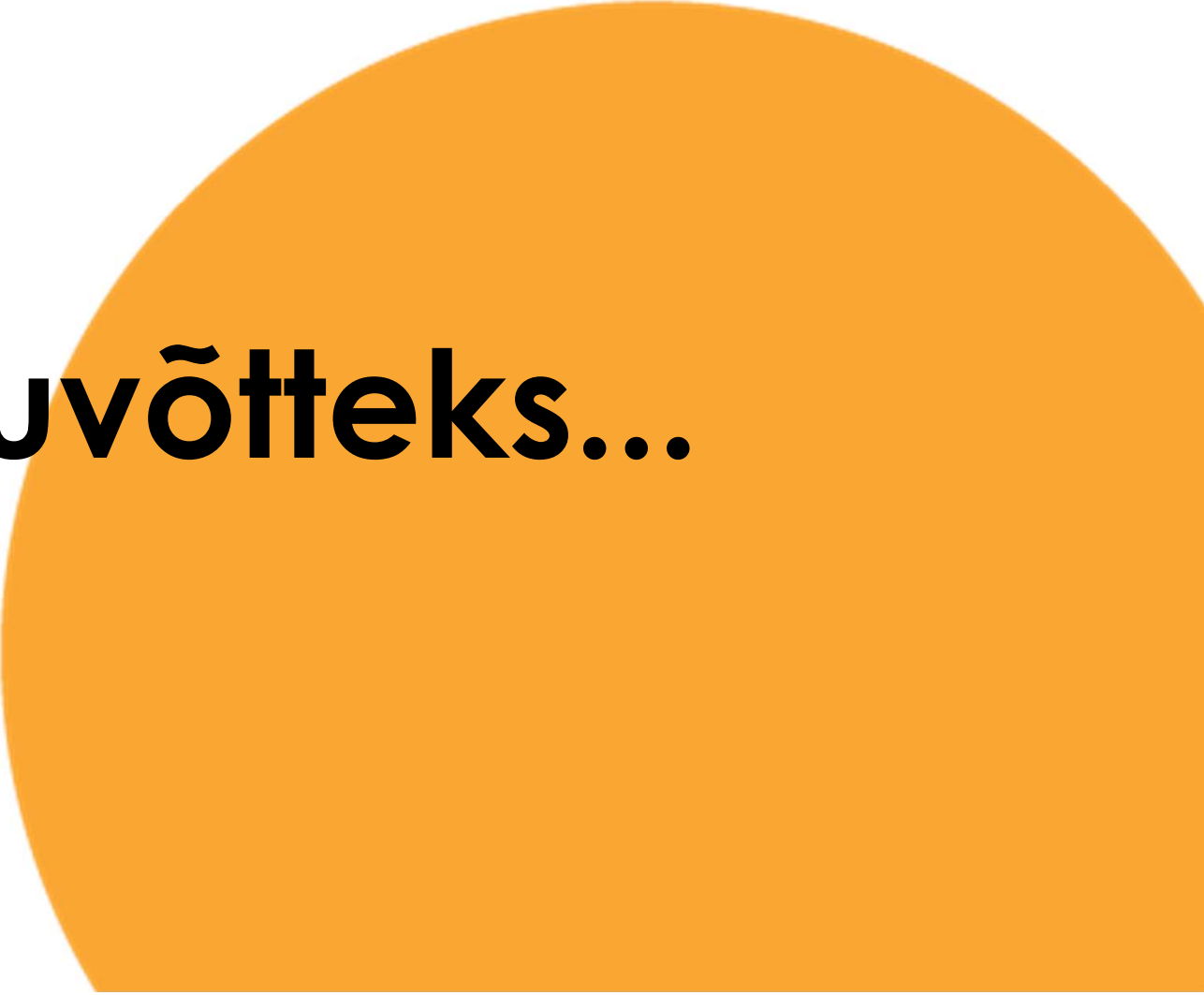
>> Hankelepingu lõpptähtaja pikendamine on poolte kokkuleppel lubatud Töö teostamise takistuse esinemisel, mis on COVID-19 levikust tingituna toonud kaasa ametkondade ja kolmandate isikute töö aeglustumise, piirangud või raskused kättesaadavuses ning sellest tingituna viibivad täitja jaoks vajalikud kooskõlastused, teabematerjalide, dokumentatsiooni või muu vajaliku informatsiooni väljastamine. Hankelepingu tähtaja pikendamine on võimalik takistuse kestvuse võrra, kui ettevõtja sellistest takistustest hankijat kohehelt teavitab.

>> Kui lepingu täitmise ajal koroonaviiruse või muude inimeste tervise ja ohutu elukeskkonna tagamise vajadusest tingitud põhjustel ei osutu võimalikuks tööde teostamine lepingus nimetatud tingimustel, on pooltel õigus muuta lepingus esitatud aja- ja tegevuskava või pikendada lepingu täitmise tähtaega.

- Töövõtja esitab aja- ja tegevuskava muutmiseks või lepingu tähtaja pikendamiseks tellijale taotluse, milles näitab põhjendused ja selgitused, milliseid tegevuskavas olevaid tegevusi on võimalik kavandatud ajal läbi viia ning millised tegevused tuleks edasi lükata, sest neid ei ole võimalik läbi viia alternatiivsete meetoditega.
- Tegevuste osas, milles ajakava järgimine on takistatud õigusaktidega seoses COVID-19 viiruse levikuga kehtestatud piirangute ja keeldude tõttu, lepivad pooled tegevuste uue ajakava kokku 10 päeva jooksul pärast piirangute ja keeldude kehtivuse lõppu.

Tellijal on õigus osta juurde lepingu punktis 9 sätestatud tunnihinna alusel lepinguga taotletava eesmärgi saavutamiseks vajalikke teenuseid juhul, kui need ei kuulu lepingu skoopi (tööd, mis ei ole kirjeldatud lepingu lisa 2 ega ole käsitletavad sidustööna), aga on otseselt vajalikud lepinguga taotletava eesmärgi saavutamiseks. Käesolevas punktis sätestatud juhul võib skoobiväliseid töid tellida kuni 20% ulatuses lepingu hinnast

Kokkuvõtteks...

RASK.

Advokaadibüroo RASK
Rotermanni 8, 10111 Tallinn, Eesti
+372 618 0820, www.rask.ee

Keidi.koiv@rask.ee
www.rask.ee